

ზურაბ კალატოზიშვილი
თეატრალური პიესა
ნიკოლოზ ბარათაშვილი
2015

მონაწილეები:

ნიკოლოზ ბარათაშვილი – 22 წ.;

ალექსანდრე ჭავჭავაძე – 53 წ. რუსეთის არმიის გენერალი;

სალომე ორბელიანი – 44 წ. აღ. ჭავჭავაძის მეუღლე;

ეკატერინე ჭავჭავაძე – 24 წ. აღ. ჭავჭავაძის შვილი;

ნინო ჭავჭავაძე – 27 წ. აღ. ჭავჭავაძის შვილი;

სოფია – 6 წ. აღ. ჭავჭავაძის შვილი;

ლევან დადიანი – 46 წ. სამეგრელოს მთავარი რუსეთის არმიის გენერალი;

მარტა – 40 წ. ლევან დადიანის მეუღლე;

დავით დადიანი – 26 წ. ლევან დადიანის შვილი. პოლკოვნიკი;

გრიგოლ ორბელიანი – 35 წ. რუსეთის არმიის კაპიტანი;

ლევან მეღვიშვილი – 22 წ. ნ. ბარათაშვილის მეგობარი;

ალექსანდრე სულხანიშვილი – 31 წ. ნ. ბარათაშვილის მეგობარი;

სახლის მმართველი;

7 ყარაჩოხელი;

5 კინტო;

7 ასაკოვანი ქალბატონი – ევროპულ და ქართულ კაბებში;

7 ასაკოვანი მამაკაცი – ზოგი ჩოხაში, ზოგი – სამხედრო მუნდირში;

მეჯლისზე მოცეკვავე ახალგაზრდა მანდილოსნები – ზოგი ევროპულ და ზოგი ქართულ კაბაში;

მეჯლისზე მოცეკვავე ახალგაზრდა მამაკაცები – ზოგი ევროპულ ტანისამოსში, ზოგი სამხედრო ოფიცრის მუნდირში.

(პიესის განვითარება იწყება – 1839 წ. ტფილისი)

I ნაწილი

(ისმის დუდუკების მუსიკა „დილის საარი“. ფარდა იხსნება. ყარაჩოხელები ქეიფობენ ორთაჭალის ბაღში. სცენის მარჯვენა კუთხეში გაშლილია სახელდახელო სუფრა, დაბალ მაგიდაზე დევს რამდენიმე თაბახი, ორი დოქი და რამოდენიმე ფიალა. სცენის უკანა ფარდა თბილისის ხედის ნახატი. სცენაზე ყარაჩოხელები ფეხზე დგანან ღვინის ფიალებით ხელში და ლექსს ამბობენ).

I ყარაჩოხელი –

„ღვინოს თუ დაღევ, ძმაბიჭებში უნდა დალიო
და ეს ცხოვრება ლამაზებში უნდა გალიო“.

II ყარაჩოხელი –

„სჯობს, ფიალას ეფერო და,
რომ მოკვდები ან დღეს, ან ხვალ,
სამარისთვის სულერთია,
ფხიზელი თუ მთვრალი ჩახვალ“.

III ყარაჩოხელი –

„გინდ იცოცხლე ასი წელი,
გინდ სამასი, გინდ ათასი,
მაინც უნდა გამოცალო წუთისოფლად ყოფნის თასი;
გინდა იყავ მეფეთ მეფე, გინდა ბაზრის გლახის მსგავსი,
მაინც უნდა მიწად იქცე, დაგედებათ ერთი ფასი“.

IV ყარაჩოხელი –

„ჩვენს გარდა, ძმაო, ამ ხელადას არავინ დაცლის
და სიცოცხლესაც ერთ ქეიფში არავინ გაცვლის;
ის დროც დადგება, ეს მუხთალი წუთისოფელი
ღვინის კი არა, წყლის დაღევას რომ აღარ გვაცვლის“.

V ყარაჩოხელი –

„ლამაზებმა შემოაღონ შენი გულის კარი,
ღვინო შესვი, თორემ მალე შენც წავიდებას ქარი“.

(ყარაჩოხელთა შეძახილები) გაიხარეთ! თქვენ დაილოცეთ! გაგიმარჯოთ!

I ყარაჩოხელი (ა. ხორავას მსგავსი ხმის ტემპრით) – ერთ ბრძენსა ჰკითხეს: – რატომ არიან ღარიბები უფრო ალალი ხალხი, ვიდრე მდიდრებიო. ბრძენს უთქვამს – აბა, ფანჯარაში გაიხედე, რასა ჰხედავო?

– ბავშვები თამაშობენო ეზოში, – უპასუხნია კაცსა.

– ახლა კი სარკეში ჩაიხედე, რას ხედავო?

– საკუთარ თავსაო.

– ხედავო! – უთქვამს ბრძენსა. – ფანჯარაც და სარკეც ორივე შუშისაგან მზადდება; საკმარისია მინას დაუმატო ცოტაოდენი ვერცხლი და უკვე მხოლოდ საკუთარ თავსა ხედავო! (სიცილით).

VI ყარაჩოხელი – ვაჰ! ეგ რა კარგად უთქვამს.

VII ყარაჩოხელი – ასეა! ამბობენ კაცმა ფული თუ იშოვა, მერე სხვებს უკვე ვეღარ ამჩნევსო.

I ყარაჩოხელი – (მარცხნივ გაიხედავს) აბა, ერთი კარგად გახედე. ფაეტონიდან რომ ბატონები გადმობრძანდნენ, ტატო არ არის მათ შორის?

III ყარაჩოხელი – რომელი ტატო?

II ყარაჩოხელი – ჩვენი სული და ხორცი, თავადიშვილი ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ტატოს რომ ეძახიან.

IV ყარაჩოხელი – კი, ჩვენი ტატოა (წინ გადგება), სხვა ბატონიშვილებთან ერთად ბრძანდება.

I ყარაჩოხელი – ტატოს სთხოვე ჩვენგან, რომ გვიკადრონ და მობრძანდნენ ბატონიშვილები ჩვენთან (IV ყარაჩოხელი გადის).

II ყარაჩოხელი – (სიტყვას დაადვენებს) უთხარი, პატივი დაგვდონ და თითო ჯამი მუკუზანით სუფრა დაგვილოცონ.

(სცენაზე შემოდინან ევროპულად ჩაცმული სამი ახალგაზრდა ყარაჩოხელთან ერთად.)

I ყარაჩოხელი – (ფეხზე წამოდგება, ხელებს გაშლის, ტატოს მიეგებება) – თავადიშვილო, ჩვენო ტატო! მობრანდით თასი ღვინით დაილოცეთ! (ღიმილით)

VI ყარაჩოხელი – (დოქიდან ღვინოს ასხამს ფიალებში) – ზედაშე მუკუზანია, სატრფოს ცრემლივით მოცქრიალე.

VII ყარაჩოხელი – (ფიალები უჭირავს და ბატონიშვილებს გაუწვდის) ქვევრიდან სისხამ დილითაა ამოღებული და მერცხლების გუნდმა ჩამოგვიტანა დალოცვილი კახეთიდან.

ტატო (ღიმილით ჩამოართმევს ფიალას) – გამარჯობათ, ბაოტნებო, სასიამოვნო პოეტურ განწყობილობაზედ გხედავთ დღეს.

II ყარაჩოხელი – უქმე დღეა, ვისვენებთ და საქეიფოდ ორთაჭალის ბაღებს მოვაშურეთ, ლექსი და მუზა კი თქვენს პოეტურ კალამს უფრო მონა-მორჩილობს, თავადო.

ტატო (გაიცინებს) – გაიცანით ჩემი ერთგული მეგობრები, ბატონები ლევან მელიქიშვილი და ალექსანდრე სულხანიშვილი.

(მელიქიშვილი და სულხანიშვილი ოდნავ თავს დაუკრავენ და მიესალმებიან) – გამარჯობათ, ბატონებო!

V ყარაჩოხელი – გამარჯვება თან გდევდეთ მუდამდღე.

ტატო – უფალმა ღმერთმა დაგილოცოთ მშრომელი კაცის მარჯვენა, თქვენითაა, რომ სულდგმულობს და ცოცხლობს ჩვენი ქვეყანა (მოსვამს).

VI ყარაჩოხელი – გაიხარე, თავადო (სხვებიც – გაიხარე! გაამოს!)

სულხანიშვილი და მელიქიშვილი (ფიალებს ასწევენ) თქვენს მარჯვენას გაუმარჯოს! გაუმარჯოს! (მოსვამენ და ფიალებს დაუბრუნებენ).

VII ყარაჩოხელი – იცოცხლეთ ბაოტნებო! (სხვებიც ერთხმად – იცოცხლეთ! გაგიმარჯოთ!)

I ყარაჩოხელი – – რამ შეგაწუხათ, თავადნო, რომ ორთაჭალის ბაღებში მობრძანებულხართ, თუ სასეირნოდ ან მოსალხენად გაქვთ დრო, გვიკადრეთ და ჩვენს ქეიფს შემოუერთდით.

II ყარაჩოხელი – სუფრაზე მცირედი გვაქვს, მაგრამ გული გვაქვს დიდი და ნადი.

ტატო (მიმართავს I ყარაჩოხელს) – გმადლობ, ჩემო გიორგი. თავადი ალექსანდრე ჭავჭავაძის ოჯახი მობრძანდება აქ და ბრწყინვალე მანდილოსნებს უნდა შევხვდეთ. (ყარაჩოხელთა შეძახილები: – ოჰ, ოჰ!).

III ყარაჩოხელი – სამოთხის ტურფა მტრედები...

IV ყარაჩოხელი – მშვენიერნი ხოხობ-ვარდნი...

I ყარაჩოხელი (მიუბრუნდება ყარაჩოხელებს) ჰა, ჰა! კი ნუ გათავხედდებით! (შემდეგ ისევ ტატოს მიმართავს) – ტატო, შენს ლექსებს რაღაც ახლებური სურნელი მოსდევს, აი, ისეთი, სისხლს რომ აგიდუღებს კაცს ძარღვებში. წავკვიკითხე რამე შენი ლექსებიდან, გთხოვთ, თავადო.

II ყარაჩოხელი – ამაზე დიდი ნეტარება რაღა იქნება ჩვენთვის (სხვებიც – გთხოვთ! გთხოვთ, თავადო!)

მელიქიშვილი – წაგვიკითხე, ნიკოლოზ, გთხოვთ.

სულხანიშვილი – დაგვატკბე შენი პოეზიით.

ტატო – კარგით, ბატონებო, ნება თქვენია.

„ჩემს ვარსკვლავს“

რად მრისხანებ, ჩემის ბედის ვარსკვლავო?

მაინც გეტრფი, თუმცა ხშირად მკლავო;

შეთთვისა სული შენსა მოღრუბლვას,

შეეჩვია გული სევდითა კრთოლვას!

ნუ გგონია, ბედსა მით დამიმწარებ,

რომ უეცრად ბუქით ნისლს მოიფარებ;

შენ არ იცი, რა სიამეს მომაგებ,

როს მიბუქტვით ნისლით გამოშინათებ.

რა სახითაც გინდა შენ მე მეჩვენო,

მაინც გიცნობ, მშვენიერის ცის მთენო;

ნათელი ხარ შენ ნათელის სულისა,

მალხინებელ დაბინდულის გულისა!

მოციმციმდი, მოდი, გამომედარე,

შენგან ბნელი გული გამომიდარე;

კვლავ ციური ცეცხლი გარმოსარე,

ნაპერწკალნი ეშხისა მომაყარე.

მელიქიშვილი (აღტაცებით) – ჩინებულია, ჩინებული!

სულხანიშვილი – მშვენიერი ლექსია, ნიკოლოზ, მშვენიერი.

III ყარაჩოხელი – ჩაიწვა და ჩაიფერფლა გული და სული.

IV ყარაჩოხელი – ვაჰ, ეს რა სიტყვებია! გულის მურაზი აგეშლება კაცსა.

(სცენის მარცხენა კუთხეში გამოჩნდებიან ხუთი კინტო და სახლის მმართველი. მუსიკის ხმა წყდება).

სახლის მმართველი (მიმართავს კინტოებს) – აბა, ღამაზად გააწყვეთ ყველაფერი. მაგია და სკამები იქ დადგით პუშკინისა და გრიბოედოვის ტფილისში ჩამოსვლის დროს სადაც რომ სუფრა იშლებოდა ხოლმე (და ტროსტს სცენის შუაგულისაკენ გაიშვერს).

I კინტო – ამხელა ბაღია, შე დალოცვილო, სხვაგან რა, ადგილი აღარ არის? სხვაგან გავშლით რაღა?

სახლის მმართველი – გააკეთეთ რასაც გეუბნებით! იმ ადგილიდან კარგადა სჩანს ტფილისის მშვენიერი ხედი – (წკიპურტებით მტვერს მოიშორებს ევროპული კოსტიუმის სამხრეებიდან).

II კინტო – ხაზიან! ის ადგილი დაკავებულია და რა ვქნათ? (ხელს ყარაჩოხელებისაკენ გაიშვერს).

სახლის მმართველი – როგორ თუ რა უნდა ქნათ? მიდით და გაყარეთ ის ხალხი.

III კინტო (დაცინვით) – ვაჰა! რა ადვილი სათქმელია – „მიდით და გაყარეთ“.

IV კინტო – უფროსო! ის ხალხი ყარაჩოხელები არიან.

სახლის მმართველი – ყარაჩოხელები არ ვიცი მე, მიდით და გამოათავისუფლეთ პუშკინისა და გრიბოედოვის ყოფილი ადგილი; აბა, სწრაფად, გაინძერით! (კინტოები ერთ-ერთს ხელს წაკრავენ და ყარაჩოხელებისაკენ მიაგდებენ).

V კინტო (მიმართავს ყარაჩოხელებს) – ბოდიში მამითხოვნია და, ეს ადგილი უნდა დაგვიცალოთ...

I ყარაჩოხელი – ვაჰ! დაგიცალოთ! ვითომდა, რათაო?

V კინტო – ხაზეინმა თქვა, პუშკინი და გრიბაედოვი მობრანდებიანო...

II ყარაჩოხელი (სიცილით) – ვინაო, ვინ მობრძანდებაო?

II კინტო (ხელს გაკრავს V კინტოს) ტუტუც! რაებსა როშავ! (მიუბრუნდება ყარაჩოხელებს) – კნიაჟნები მობრძანდებიან, ჭავჭავაძისანი. ჩვენმა ხაზეინმა თქვა, აქედანა ქალაქი კარგადა სჩანსო და მათი მოსასვენებელი ადგილიც აქ მოაწყვეთო.

III ყარაჩოხელი (დაცინვით) – თქვენი ხაზეინი ვინდა ჯანდაბაა?

II კინტო – როგორ თუ ჯანდაბა?

III კინტო – ჯანდაბა კი არა, „ვაშე ბლოღოროდიე დომოუპრავლიაუში, პროშუ პოკორნო“, მათ! (თითს მადლა ასწევს).

IV ყარაჩოხელი – ვახ, ვახ, დომოუპრავლიაუში, თორემ ვეცე ბაგრატიონ-მუხრანსკი ან ხელმწიფის ჩინოვნიკი არ იყოს (სიცილით. ყარაჩოხელებიც გაიცინებენ).

(კინტოები – ჰა, ჰაა! ვაი! წამოიჭიმებიან)

V კინტო (დამუქრებით) – ყველაფერს ვეცევი უფროსსა და ეხლავე გაჩვენებთ სეირსა, მათ, ისეთი შფოთი იცის, რომა...

V ყარაჩოხელი – ჰა! ჰააა! აბა, წყნარად იყავით.

VI ყარაჩოხელი – აი, ყურებზე ხახვიც არ დაგვაჭრას, რადა.

ტატო (წინ წადგება და კინტოებს ეტყვის სიცილით) – კარგით, კარგით. თქვენს უფროსს უთხარით, რომ თავად ნიკოლოზ ბარათაშვილს სურს თქვენთან საუბარი.

(კინტოები სახლის მმართველთან მიირბენენ და ყაყანით და ყვირილით ეუბნებიან) – ყარაჩოხელებმა ასე გვითხრეს, თქვენი ხაზეინი ვინ ჯანდაბააო! ყურებზე ხახვიც არ დაგვაჭრასო!

სახლის მმართველი – რაო? ჯანდაბაო? ხახვიო? როგორ გაბედეს!

კინტოები – ჰო, ჰო, ჯანდაბაო.

I კინტო – კიდევ, თავად ნიკოლოზ ბარათაშვილს სურს თქვენთან საუბარი.

სახლის მმართველი – მაქედან დაგეწყოთ, თქვე ბრიყვებო (და გაემართება სცენის ცენტრისაკენ, სადაც ტატო, მელიქიშვილი და სულხანიშვილი გადაინაცვლებენ).

სახლის მმართველი (ქუდს მოიხდის, თავის დაკვრით მიესალმება) – ბატონებო! თავადი ჭავჭავაძის სასახლის დომამაიორი. (მაიორდომო)

ტატო (ღიმილით) – გამარჯობათ, პატივი გვაქვს და ჩვენც სწორედ ჭავჭავაძის სასლუელის მობრძანებას ველოდებით, შეგიძლიათ მოაწყოთ აქაურობა. (სახლის მმართველი თავს დაუკრავს და კინტოებისაკენ გაემართება, თან ხელით ანიშნებს გააწყვეთ ადგილიო და მათთან ერთად გადის სცენიდან.)

მელიქიშვილი – რატომაა, რომ ამხელა განსხვავებაა ყარაჩოხელებსა და კინტოებს შორის?

სულხანიშვილი – ამ კითხვას თვით ყარაჩოხელებმა უპასუხონ.

ტატო (ღიმილით მიმართავს ყარაჩოხელებს) – საინტერესო შეკითხვაა, ბატონებო.

II ყარაჩოხელი – სხვაობა? ოო! სხვაობა დიდია. ყარაჩოხელს სამართლიანი, კაცური კაცის სახელი აქვს ამ ქვეყანაზე. მის სიტყვას ყოველთვის ფასი აქვს. არასოდეს ტყუილს არ იტყვის. მეგობარს ყოველთვის მხარში უდგას და არ უმტყუნებს. მხოლოდ თავისი მარჯვენის შრომით ცხოვრობს და ირჩენს თავს. გაჭირვებულსა და ობოლს კი დახმარების ხელს გაუწვდის.

(ამ დროს კულისებიდან ისევ შემოვლენ კინტოები სახლის მმართველთან ერთად და სცენის ბოლოში გამწკრივდებიან, ზოგს კალათები უჭირავთ, ზოგს თეთრი ტილოთი მოხარდახებულ-გადაფარებული პატარა სკამი – ტაბურეტები იდლიებში, ერთ კინტოს თავზე შეუდგამს პატარა მრგვალი მაგიდა, რომელსაც ორივე ხელით ჩასჭიდებია).

III ყარაჩოხელი (ხელს გაიშვერს კინტოებისაკენ და სიცილით ამბობს) – ნახეთ ერთი, რასა ჰგვანან. კინტოს, ვერ გაიგებ, რა ჯურისა და რა ჯიშის ხალხია. მატყუარა, ქლესა და მშიშარაა. ადებ-მიცემობით, მოტყუებითა და მოპარვით ირჩენენ თავს. უწინ, ადრე ქურდობაზე და მოპარვაზე ხელს აჭრიდნენ კაცს! ამაზე მეტი სირცხვილი ჩვენში არ არსებობდა. ეხლა კი ესენი მაიმუნობითა და გაიძვერობით ირჩენენ თავს.

(კინტოების წამოძახილები – ვაი! ეს რეებსა ამბობენ ჩვენზე! ვაა, კაცო!)

III და IV ყარაჩოხელი – ჰა! ჰაა! აბა, თქვენი ხმა არ გავიგოთ!

I ყარაჩოხელი – კარგით, კარგით, ბიჭებო, ისედაც ცოდონი არიან ეგენი, რომ ამ ქვეყანას კინტოებად და ტაკიმასხარებად მოევლინენ. ეგენიც ადამიანები არიან. (გასძახებს კინტოებს) დადგით ეგ ყველაფერი და მოდით აქეთ, აფსუსია გაფუჭება, ერთი ეს თაბახები აიღეთ და ხორცი გაინაწილეთ, თორემ ლანდი გაგლით ფერდებში.

(კინტოები იქვე კუთხის ბოლოში ისევ დადგამენ ყველაფერს და სუფრისაკენ გაიწვევენ, მეხუთე კინტო კი თავზე მაგიდაშედგმული წამოვა ყარაჩოხელებიაკენ. ყარაჩოხელები სიცილს დაიწყებენ).

VI ყარაჩოხელი (ხელს გაშლის სიცილით) – – ეს ვინა ყოფილა, ვაა...

VII ყარაჩოხელი (სიცილით) – დადგი მაგიდა, შე ბემურაზო... (კინტოები სუფრასთან მივლენ და თაბახს აიღებენ. დოქზე მიანიშნებს ერთ-ერთი კინტო. ყარაჩოხელიც ხელით ანიშნებს წაიღეო).

I ყარაჩოხელი – ჩემო ტატო, გოგირდის აბანოებში მივდივართ ეხლა და თქვენც ხომ არ წამობრძანდებით?! ხვალ ისევ შრომა გველის და ჯანი უნდა გავიკაუთო!

ტატო – არა, არა, გიორგი, თავადი ალექსანდრეს ქალბატონებს უნდა დაველოდოთ. შეთანხმებულები ვართ.

I ყარაჩოხელი – კარგი, აბა, ჩემო ტატო, შენი საქმისა შენ იცი (ისმის მუსიკა ბაღდადური. ყარაჩოხელები ბაღდადებს გაშლიან და ნელ-ნელა ცეკვით სცენაზე ნახევარმთვარესავით გაიშლებიან).

II ყარაჩოხელი – აბა, წასვლისას ერთი თქვენი კინტაური დაგვანახეთ (შესძახებს)

III ყარაჩოხელი – აბა, წავიდაა! შენ დაუკარ! (ისმის კინტაურის მუსიკა. სცენის შუაში კინტოები ცეკვავენ კინტაურს თავზე ბოთლის შედგმითა და ბაღდადიდან ჭიქის ალებით).

IV ყარაჩოხელი (ცეკვის დამთავრების შემდეგ) – აბა, წავედით აბანოში!

I ყარაჩოხელი (მიმართავს VII ყარაჩოხელს) – გოგლა! შენს გახარებას, ერთი დაწინაურდი და მექისე ჰასანას უთხარი შეამზადოს იქაურობა. გადაეცი, ყარაჩოხელები კაი გუნებაზე, კარგ ხასიათზე არიან, გოგირდის აბანოში მოდიან და ერთი შენებურად კარგი მაგარი შეზელევა უნდათო.

II ყარაჩოხელი (მიაძახებს) – უთხარი, ბატკანი და ტიკი ღვინო ჩვენზეა.

I ყარაჩოხელი (ხელის აწევით) – მშვიდობით, ბატონებო, მშვიდობით! (ყარაჩოხელები წამოიწყებენ სიმღერას „ერთავ თვალის სინათლეგ, რაზედ მოგიწყენია“ და ზოგიერთი ერთმანეთის მხარზე ხელდადებულნი სცენიდან გადიან).

ტატო – მშვიდობით, მშვიდობით, ცოტას ჩვენც გამოგაცილებთ. ქალბატონებს ბაღის შემოსასვლელში დაგხვდებით.

(გადიან სცენიდან ყარაჩოხელებთან ერთად. სცენაზე რჩებიან კინტოები და სახლის მმართველი).

სახლის მმართველი – ჰაიგ! თქვე უსაქმურებო. გამიმართეს აქ ტაშ-ფანდური. გააწყვით სწრაფად ყველაფერი, სადაცაა კნეინები მობრძანდებიან.

(კინტოები სცენის შუაში მაგიდას დადგამენ და თეთრ გადასაფარებელს გადააფარებენ. მაგიდაზე დადგამენ ერთ თაბახს ხილით, რამდენიმე სასმისს და ორ პატარა გრაფინს გამაგრილებელი ფერადი სასმელით. მაგიდას გარშემო თეთრი ტილოთი მოჩარდახებულ პატარა ტაბურეტებს შემოუწყობენ. კინტოები თან საუბრობენ).

III კინტო – ამბობენ, ახალგაზრდა კნიახსა, ბარათაშვილსა, ჩვენი კნეინას ეკატერინეს გულის მურაზი აქვსო, მათ.

II კინტო – გულის მურაზიო? ვააჰ! ვააჰ!

V კინტო – პუშკინი და გრიბაედოვი ვინდა არიან?

I კინტო – ჩუუ! დაბალ ხმაზე, ხაზეინმა არ გაგვიგოს. ეგენი ისინი არიან, ლექსებსა რომ სწერდნენ, აი, რომ სთხზამდნენ რა.

III კინტო – ლექსებსა? მერე რაა. ლექსებსა მეცა ვთხზამ; აი, მაგალითად: „ავაგდე კოჭი...“

I კინტო – ჰა, ჰა! ეგეთები არ იყოს ვააი! არ გამაბრახო, თორემ შემოგიარე მაგ სიფთაზე. მასეთ ლექსებსა კი არა, შე ბრიყვო, შენა, ისეთ ლექსებსა სწერდნენ ეგენი, ისეთ ლექსებსა, რომა რუსთა მეფეს რომ წაუკითხავს, გამწყრალა მათზე; ისინი პეტერბურდიდან მოუშორებია და ტფილისში გადმოაგზავნიან, მათ! ჩუმაღ იმასაც ამბობენ, მერე მოაკვლევინა კიდევცაო.

II კინტო – ვააა! კაი, კაცო, ისეთი რა დაწერეს მაგ მამაცხონებულებმა. მეტეხის ციხეში ჩაესვათ მერე, რაღასა ჰკლამდნენ, კაცო.

სახლის მმართველი – თქვენა რეებსა როშავთ! „პრეკრატიტ რაზგავორჩიკი“. ხმა არ გავიგო თქვენი! ხმა, კრინტი!!!

IV კინტო – კნეინები როდის მობრძანდებიან?

სახლის მმართველი – „კაკ ტოლკა, ტაკ სრაზუ“, თვალი გეჭიროთ ყველაფერზე; ბუზმა და პეპელამაც კი არ უნდა გადმოიფრინოს აქეთ!

V კინტო – პეპლებსა ვდიოთ, უფროსო?

სახლის მმართველი – „ბალვან! მალჩატ!“ ხმა არ ამოიღოთ! დამუნჯდით!

III კინტო – მუნჯები ვართ, უფროსო, მუნჯები, ხმას არ ამოვიღებთ.

სახლის მმართველი – გაისწორეთ ყველაფერი, ერთად დადექით, დამენახეთ (კინტოები ერთმანეთის გვერდით გამწყრივდებიან. მესუთე კინტოს ორი მოპარული ვაშლი აქეთ-იქით უბეში დაუმაღლავს. სახლის მმართველი მიაჩერდება კინტოს ათქვირებულ მკერდს. ტროსტით გულსაბნევე ხალათს გადაუწევს, ჯერ

ერთ ვაშლს ამოიღებს, შემდეგ მეორეს და იყვირებს) – „შტო ზა ბეზობრაზიე“. დავბრუნდებით სახლში და დიდ მარხვას მოვიწყობ, შე ვაშლიპარია (თან ტროსტს დაჰკრავს თავში მეხუთე კინტოს). – გაეთრიეთ იქით სუყველა, კუთხეში დადექით და მაგიდასთან მიახლოვებული არ დაგინახოთ (კინტოები სცენის მარჯვენა კუთხისაკენ გაიქცევიან და თავიანთ კალათებთან დადგებიან). – „მერზავცი“ (მიაყვირებს კინტოებს და ხელში დაჭერილ ვაშლებს ცხვირთან მიიტანს ნელ-ნელა დასაყნოსად. უცებ დამანჭული სახით და ამრეზილი ტუჩებით თავს უკან გასწევს სახლის მმართველი და მეხუთე კინტოს გასძახებს), – შე უპატრონო, მოპარულ თევზსაც უბეში ინახავ? ლოგინში ცოლთან როგორა წვები მერე ასეთი აყროლებული?

V კინტო – ცოლი არ მყავს ჯერ, ბელელში მძინავს, სხვენში.

სახლის მმართველი – სწორედ ბელელშია შენი ადგილი, მაგ სუნით თავგებს დაწამლავ და დააფრთხობ.

(ფროთხილად მაგიდას მიუახლოვდება, ვაშლებს დააორთქლებს სუფრის კუთხის ნაჭერით ვაშლებს გადაუსმევს, გააპრიანებს მზეზე გახედავს ვაშლებს, გაბრაზებით შეხედავს ისევ კინტოს და წამოიძახებს – „ვარვარ“, შემდეგ კი დიდი რუდუნებით ვაშლებს ხონჩაზე დააწყოებს.

ისმის ქალებისა და მამაკაცთა სიცილის ხმა, სახლის მმართველი წელში გაიმართება და მიეგებება სტუმრებს. სცენაზე შემოდის სოფიო, ეკატერინე, ნინო და სალომე. მათ აქეთ-იქიდან ამოსდგომიან ტატო და მისი მეგობრები).

სახლის მმართველი (თავის დაკვრით) – მობრძანდით (ხელით ანიშნებს).

სალომე – რა მშვენიერი საღამოა. დიდად მოხარულები ვართ, რომ მიიღეთ ჩვენი მოწვევა და დღეს აქ მობრძანდით, ბატონებო.

(მანდილოსნები განთავსდებიან სკამებზე)

ტატო – რას ბრძანებთ, ქალბატონო, პირიქით, მოხარულები ჩვენ გახლავართ, რომ პატივი დაგვდეთ და უფლება მოგვეცით, რათა თანხლება გაგიწიოთ. (საზაფხულო პატარა ქოლგებს ჩამოართმევს სალომეს და ნინოს და სახლის მმართველს გადასცემს).

ნინო – მართლაც მოხარულნი ვართ თქვენის ხილვით, ჩვენო ძვირფასო მეგობრებო (მუქი ფერის ევროპულ კაბას შეისწორებს დაჯდომისას).

მელიქიშვილი – პატივისცემა და სიამოვნება ჩვენია, ქალბატონებო, რომ ნება გვიბოძეთ და შემოგიერთდით (ოდნავ თავის დაკვრით). თავადი ალექსანდრე ხომ კარგად ბრძანდება?

სალომე – ალექსანდრე, მისი აღმატებულება მეფისნაცვალთან, გოლოვინთან ბრძანდება თათბირზე; ამ ბოლო დროს სულ მოუცვლელია ჩემი მეუღლე.

სულხანიშვილი – ამჟამად რუსეთისა და თურქეთის იმპერიებს შორის რთული, დაძაბული ვითარებაა და, რა თქმა უნდა, ქალბატონო, დიდად დაკავებული იქნება ბატონი ალექსანდრე.

ნინო – ეჰ, როდის მოიცლის მამა; ტფილისში აუტანელი სიციხეები დადგა და ჯერჯერობით ვერა და ვერ მოვახერხეთ, რომ წინანდალს გადავიდეთ საზაფხულოდ.

ეკატერინე – სიციხის გამო სასახლეში გაჩერება შეუძლებელია და ოდნავ რომ სული მოვითქვათ, აქაურობას მოვაკითხეთ (ხელებიდან თეთრი ფერის ხელთათმანებს გაიძრობს, ხონჩიდან წყვილ ბალს აიღებს და სიცილით სოფიას საყურეებად დაკიდებს) – რა მშვენიერია! (ყველა გაიცინებს).

სალომე (მელიქიშვილს) – თავადო ლევან, ძალზედ უჩვეულოდ გამოიყურებით ვეროპულ ტანისამოსში, დიდი ხანია ასე ჩაცმული არ გვინახიხართ.

მელიქიშვილი – მართალი ბრძანდებით, ქალბატონო, ორი კვირით ვარ მხოლოდ ტფილისში შეგებულებით ჩამოსული და აქაურმა სიცხემ სამხედრო მუნდირი და ჩექმა, სამოქალაქო გრილი სამოსელით შემიცვალა, სიმართლე გითხრათ, გადავეჩვიე და ცოტა უხერხულადაც კი ვგრძნობ თავს, მაგრამ ჩემს ბავშვობის მეგობრებთან, ტატოსთან და ალექსანდრესთან ერთად ასე ვისურვე თქვენთან შეხვედრა.

სალომე (დიმილით) – ძალიან კარგი. თქვენ რას მეტყვით ახალს, ჩემო ტატო, თქვენს მომავალზე რას ფიქრობთ, თითქოსდა, სამსახურის გამოცვლაზე ფიქრობდით, ასე მაქვს მე გაგებული.

ტატო – ოჰ! ტფილისის უზენაესი სასამართლოს კანცელარიაში, უბრალო მოხელედ მუშაობაზე მოსაბეზრებელი და ამაზრზენი, მე მგონი, სხვა სამსახური არ არსებობს. თვალნათლივ როდესაც ხედავ სასამართლოს კორუმპირებულ რუს ჩინოვნიკთა გულგრილ ბიუროკრაციას, რომლებიც შენი ქვეყნის ინტერესების საზიანოდ მოქმედებენ. ნამდვილად სხვა სამსახურის გამოცვლა მინდა, თორემ კანცელარიაში სული მეხუთება, გაუსაძლისია იქ ყოფნა და მუშაობა.

მელიქიშვილი (დიმილით) – ქართველ თავად-აზნაურთა საზოგადოების დაუინებელი თხოვნის შედეგად, ტატოს მე ვთავაზობ სამსახურს; ნახჭევანის მაზრაში ჩემთან იქნება მაზრის უფროსის მოადგილის თანამდებობაზე, მაგრამ ყოყმანობს, იქნებ ისევ ჯერ ტფილისში ვიშოვო რაიმე სხვა სამსახურიო, ვერ ელევა აქაურობას.

ტატო – (მოწყენით) – ეჰ, ასეა. ჩემი მოშორება უნდათ თბილისიდან.

ეკატერინე – ტატო, მერედა, როგორ მოგიხდებოდა იარაღასხმული სამხედრო მუნდირი (სიცლით). გახსოვს, რამდენიმე წლის წინ, იმპერატორი ნიკოლოზ I როდესაც საქართველოში იყო ჩამოსული; შენ მას დაჰყვებოდი ცხენზე შემართული ჩოხა-ახალუხში გამოწყობილი ქართველთა ამაღასთან ერთად. როდესაც შენი თავი იმპერატორს წარუდგინეს და უთხრეს, ამასაც თქვენსავით ნიკოლოზი ჰქვიაო, როგორ გითხრა მაშინ იმპერატორმა – „შენ ჩემი ორდინარეცი ხარო“.

პეტერბურგში ყოფნისას მე იქ მიაბგეს, რომ საქართველოდან რუსეთში დაბრუნებულ იმპერატორს იმდენად მოსწონებია ქართველი არისტოკრატების მიღება, რომ ნიკოლოზი თურმე ადფრთოვანებითა და გაკვირვებით ამბობდა: – საქართველოში ისეთი მიღება მომიწყვეს, როგორსაც მხოლოდ მოსკოვში მიწყობენო.

ტატო – სჯობდა, იმპერატორი სულ არ ჩამოსულიყო საქართველოში; მაშინ გამიუბედურეს ჩემი ახლო ნათესავი და სულიერი და, მაიკო ორბელიანი, რომელიც იმ დროს მხოლოდ 19 წლისა იყო.

მელიქიშვილი – არ გინდა, ტატო, გთხოვ, ამ თემაზე ნუ ვილაპარაკებთ. მეც უდიდესი ტკივილი მივიღე ჩემი სატრფოს გაუბედურებით. იმ დროს მე ნახჭევანში ვიმყოფებოდი და იქ შევიტყვევ ეგ გულდასამძიმებელი ამბავი.

ტატო – ბოდიშს მოვითხოვ შენთან, ჩემო ლევან, და სათქმელი უნდა ვთქვა, თორემ ერთ დღეს, ალბათ, დარდი და ბოღმა დამახრჩობს.

ნინო – სოფია, საყვარელო, საქანელაზე იქანავე, ოღონდ, ღვთის გულისათვის, გთხოვ, ფრთხილად იყავი.

(სალომე სახლის მმართველს ანიშნებს, ბავშვი გაიყვანეო).

სახლის მმართველი – დიდი ყურადღებით მოვეპყრობით ქალბატონო. (სოფიას კინტოებისაკენ წაიყვანს).

სოფია (მღერის) – საქანელაზე მივდივართ...

(სოფია კინტოებთან ერთად სცენიდან გავა. სახლის მმართველი სცენის ბოლოში განთავსდება, რომ სოფიას თვალი ადევნოს).

სალომე – მოგესხენებათ, რომ მე ამ გულმოსაკლავი ამბავის დიდი წინააღმდეგი ვიყავი. როდესაც მე ეს ამბავი შევიტყვე, უკვე ძალიან გვიანი იყო. აქ ყველა შინაურები ვართ და სრული სიმართლე უნდა ითქვას. თქვენ ყველამ კარგად უწყით, რომ სწორედ იმპერატორმა ნიკოლოზ I-მა დასაჯა 1832 წლის აჯანყებულები. მაშინდელი საქართველოს საუკეთესო შვილები და ღირსეული საზოგადოება, სუეველა ერთად საქართველოდან გადასახლებულნი იყვნენ, მათ შორის, ჩემი მეუღლეც.

1837 წელს, იმპერატორის საქართველოში ჩამოსვლისას, მას მაშინდელმა თავად-ახნაურებმა გრანდიოზული დახვედრა მოუწყეს.

ჩამოსვლის მეოთხე დღეს ნიკოლოზ I-ს დიდი მეჯლისი გაუმართეს, სადაც თავმოყრილი იყო ქართველი არისტოკრატიული საზოგადოების უმაღლესი წარმომადგენლობა. მათ შორის, მანდილოსნები, რომლებიც თავიანთი სილამაზით ბრწყინავდნენ.

მეჯლისზე ურცხვ ნიკოლოზს სამი ქალი მოეწონა; ჩემი დაქვრივებული ნინო, გრაფი სიმონოვიჩის ასული და მაიკო ორბელიანი.

ჩვენ მალევე გავერიდეთ მეჯლისს. იმპერატორისაგან ძლიერ დაშინებული იყო მაშინდელი თავადახნაურობა. ისინი ის ძლიერი ადამიანები არ იყვნენ, რომლებსაც სამშობლოსათვის უძგერდათ გული. ძლიერი და ჭეშმარიტი ქართველი მამულიშვილები გადასახლებულები იყვნენ. დარჩენილი და გადარჩენილები კი საკუთარ ინტერესებზე ფიქრობდნენ, მათ მხოლოდ ჩინ-მედლებზე და მაღალ თანამდებობებზე ეჭირათ თვალი.

ულამაზესი, მაგრამ უმამოდ დარჩენილი და დაუცველი, ყველასგან განწირული 19 წლის მაიკო ორბელიანი, უღირსმა ქართველებმა იმპერატორს საძინებელში მიჰგვარეს მეჯლისის დასრულების შემდეგ.

იმპერატორი შემდეგ წავიდა, მაიკო კი სამუდამოდ შეურაცხყოფილი დარჩა. (მელიქიშვილი მწარედ ამოიხსრებს).

სალომე – რა იყო ეს? – ადამიანების უღირსი საქციელი, თუ ქართველი ქალის თავგანწირვა ერისა და ქვეყნის საკეთილდღეოდ, რომელიც მზად იყო დაეცვა სამშობლოს ინტერესები? – ალბათ, ორივე.

ნინო (მოწყენით და ცრემლს შეიშრობს ცხვირსახოცით) – ეჰ, ჩემო მაიკო, შენი თავგანწირვა უშედეგო აღმოჩნდა.

ეკატერინე – დიდად სამწუხაროა, რომ დღესდღეობით მანდილოსნებს არ ეკუთვნით თავიანთი ბედ-იღბლის მართვა და ქვეყნის ინტერესებზეა დამოკიდებული მათი ცხოვრება.

სალომე (ხელს დაადებს ეკატერინეს ხელზე) – საკმარისია; კმარა ამ თემაზე საუბარი. თქვენ რას ფიქრობთ თქვენს მომავალზე, ბატონო ალექსანდრე? (სულხანიშვილს შეხედავს).

სულხანიშვილი – მე მცირედითაც დაგკმაყოფილდები.

სალომე – ნუთუ ამბიციები არა გაქვთ, რომ იმპერატორის სამსახურში ჩადგეთ და დიდი სამხედრო კარიერა გაიკეთოთ, ჯერ ძალიან ახალგაზრდა ბრძანდებით, ენერგიით სავსე და მომავალში თქვენთვის გენერლის ჩინის მიღწევა რუსეთის ხელმწიფის ჯარში დიდად რთული საქმე არ უნდა იყოს.

სულხანიშვილი – ალექსანდრე მაკედონელის საფლავზე ასეთი ეპიტაფია ყოფილა: „ეს საფლავი საკმარისი აღმოჩნდა მისთვის, ვისაც არ ყოფნიდა მთელი სამყარო“.

სალომე – ესეც მართალია, რა გაეწყობა.

სულხანიშვილი – ჩემი ერისათვის სამსახურის გაწევა, მე ვფიქრობ, სხვანაირადაც არის შესაძლებელი. მე, როგორც მთარგმნელი, კალიგრაფი და ლიტერატორი, ვფიქრობ, რომ ქართველი ერის ლეთარგიული ძილის მდგომარეობიდან გამოყვანა შესაძლებელია მწიგნობრობითა და განათლებით, მთელი ერის განსწავლულობით, რადგანაც მე მიმაჩნია, რომ სრულიადაც არ არის საკმარისი ქვეყნისათვის და ერისათვის, წარჩინებული არისტოკრატისა და ელიტის სამსახურებრივი მოვალეობის მაღალი კარიერისტული ჩინების მიღწევა მისი უდიდებულესობის საიმპერატორო ჯარში.

ქალბატონებო, იმედია, არ მიწყენთ ჩემი შეხედულების გაზიარებას თქვენდამი მოვალეობის შესახებ, თუ როგორი სამსახურია საჭირო საკუთარი ერისა და ქვეყნის წინაშე.

სალომე – არა, არა, რას ბრძანებთ! ფრიად საინტერესო აზრს მოგვახსენებთ.

(სცენაზე სოფია შემოირბენს და მაგიდისაკენ გაეშურება. უკან სახლის მმართველი მოჰყვება).

სოფია – ნახეთ, რა ლამაზი საყურეები მაქვს. ნინო, შეხედე ჩემს წითელ საყურეებს.

ნინო (გაიღიმებს) – კი, ძალიან გშვენის საყურეები (შემდეგ ტატოს მიმართავს) ტატო, გთხოვთ, წაგვიკითხე რაიმე ლექსი შენი პოეზიიდან.

ტატო – ღვთის გულისათვის, ნუ განმირისხდებით, ცოტა თამამი ლექსი გამახსენა პატარა სოფიას საყურემ. თუ ნებას დამრთავთ...

ეკატერინე – ტატო, ჩვენ ბავშვობისდროინდელი ერთული მეგობრები ვართ. ყველას გულწრფელად გვიყვარხართ, ნუ მოგერიდებათ, წაგვიკითხეთ ლექსი, გთხოვთ.

ტატო (შეხედავს სალომეს) - ნებას მრთავთ?

სალომე (თბილად და ტკბილად) – რა თქმა უნდა, ჩემო ტატო, გთხოვთ! (გაიღიმებს).

ტატო (შეხედავს ეკატერინეს) -

„საყურე“

ვითა პეპელა

არხევს ნელ-ნელა

სპეტაკს შროშანას, ლამაზად ახრილს,

ასე საყურე,

უცხო საყურე,

ეთამაშება თავისსა აჩრდილს.

ნეტავი იმას,

ვინც თავის სუნთქვას

შენსა ჩრდილშია მოიბრუნებდეს!

შენის შერხევით,

სიო-მობერვით

გულისა სიცხეს განიგრილებდეს!“

ჰოდ, საყურეო,

გრძნობით ამრევო,

ვინ ბაგე შენს ქვეშ დაიტკობარუნოს?

მუნ უკვდავების
შარბათი ვინ სვის?
ვინ სული თვისი ზედ დაგაკონოს?

(ლექსის კითხვისას ფონად ისმის შოპენის მუსიკა – ნოქტიურნი, Op. 27. №2).

ეკატერინე (ლექსის კითხვისას თავს დახრის. კითხვის დამთავრებისას მარაოს გაინიავებს და ხმადაბლა წარმოთქვამს) – აჰ!

სულხანიშვილი – ქართულ პოეზიაში ცოტაა ასეთი მარგალიტები.
სალომე (გაიღიმებს) – იშვიათი ლექსია; არაჩვეულებრივი (გადახედავს ეკატერინეს).

სოფია – ჩემი ბლის საყურეებიც ტკბილია. (ყველა გაიცინებს) – ძია ტატო, კიდევ წავგიკითხეთ ლექსი, გთხოვთ.

ნინო – გთხოვთ, გთხოვთ (ეკატერინეს შეხედავს).

ტატო (მრავლისმეტყველად სალომეს შეხედავს) – უფლებას მაძლევთ?

სალომე (ღიმილით თავს დაუკრავს და მსუბუქად ხელს მოუსმევს მხარზე, ოდნავ დარცხვენილ ეკატერინეს).

ტატო – „თავადის ჭავჭავაძის ასულს ეკატერინას“

ხმით მშვენიერით,
ტკბილის სიმღერით
ჰაეროვანო, სულს ელხინები;
თვალთ არონინებ,
გულს დააწყლულებ
და ღიმილითა ესალბუნები!

სადაც ხარ, იმ არეს
მოჰფენ სიამეს, –
უშენოდ მოსცდეს მხიარულება!
შენის ენითა,
სავსე ღხენითა,
ვინ არა იგრძნოს გულკეთილობა!

მახსოვს სიამით,
ოდეს ტკბილის ხმით
ვარდსა და ბუღბუღს მოელხინარე,
პირმცინარითა,
სინარნარითა,
მგოსნის ყარიბს გულს ესხიმფენარე!

(ლექსის კითხვისას ფონად ისმის შოპენის მუსიკა – ვალსი. Op. 64. №1).

ეკატერინე (სიცილით ყველას მიმართავს) – ნამდვილად ასე წარმოგიდგენივართ?

სალომე (ღიმილით) – ოჰ, ოჰ! ჟრუანტელის მომგვრელი ლექსია, ჩემო ტატო, ძალზედ თამამი და გაბედული, მაგრამ ემოციათა თავდაჭერილობა და მეტი სიფრთხილე გმართებთ, (მარაოს დაუქნევს ტატოს სიცილით) – მეტი სიფრთხილეა საჭირო.

კარგით, ბატონებო, ჩვენი წასვლის დროა, გმადლობთ, რომ გვასიამოვნეთ და თანხლება გაგვიწიეთ.

ნინო – მშვენიერი საღმაო იყო, ძალზედ პოეტური და ამადლებული.

ეკატერინე – კვლავ გვეწვიეთ, გიხილავთ, იმედია.

მელიქიშვილი – რას ბრძანებთ, პირიქით.

ტატო – უღრმესი მადლობა.

სულხანიშვილი – გმადლობთ მოწვევისათვის.

სალომე – მომავალ კვირა დღეს სასახლეში დიდი წვეულება გვაქვს. გთხოვთ, აუცილებლად მობრძანდეთ და გვეწვიეთ, გელით. (ფეხზე ადგებიან ქალები).

მელიქიშვილი – სიამოვნებით გეახლებით.

ტატო – დიდად გმადლობთ მოწვევისათვის.

სულხანიშვილი – დიდი პატივია ჩვენთვის.

ფარდა

II ნაწილი

(ჭაჭაჭაძეების სასახლის სამეჯლისო დარბაზი. ბაღეცის სცენის მსგავსად რაც შეიძლება დიდი სივრცე. სცენის სიღრმეში კიდია ბოლოში შეკრული სხვადასხვა ფერის ფარდები. ფარდებთან ახლოს დგას ტილოთი მოჩარდახებული 7 პატარა ტაბურეტი, ერთმანეთისაგან საკმაოდ დაშორებულები ნახევარმთვარის ფორმით. ისმის მუსიკა – შოპენის სამხედრო პოლონეზი Op. 40, №1 საორკესტრო ვარიანტი. რამდენიმე ტაქტის შემდეგ აიწევა ფარდა. სცენაზე მიმდინარეობს ევროპული ცეკვა. მოცეკვავე ქალები ევროპულად არიან ჩაცმულები. მოცეკვავე მამაკაცები ზოგი სამხედრო მუნდირშია გამოწყობილი ხმლის გარეშე, ზოგიერთიც ევროპული ტანისამოსით არიან შემოსილნი. სკამებზე სხედან ასაკოვანი მანდილოსნები, ზოგიერთი ხელში მარაოებით. მანდილოსნებს ოდნავ უკან და მარცხენა მხარეს უდგანან ასაკოვანი არისტოკრატი მამაკაცები, ზოგიერთი სამხედრო მუნდირში ჩინ-მედლებით და ზოგიც ევროპული სამოსელით ჩაცმულ-გამოწყობილნი. სასურველია, სცენაზე მყოფი ხალხის უმრავლესობას – ქალებსაც და კაცებსაც ჰქონდეთ თეთრი ხელთათმანები. გარშემო მდგომ რამდენიმე ქალს შეიძლება ეცვას ქართული კაბა. ცეკვა შეიძლება 3 ან 5 წუთამდე გაგრძელდეს. ცეკვის დასრულების შემდეგ, ვინც არ ცეკვავდა, მცირედ აპლოდისმენტებს გაიღებენ).

ალექსანდრე ჭაჭაჭაძე – ქალბატონებო და ბატონებო! ძვირფასო საზოგადოება! უღრმესი მადლობა მინდა გამოვთქვა ჩემი ოჯახის ესოდენ დაფასებისათვის და აქ, ჩემს სახლში მობრძანებისათვის.

1 ასაკოვანი ქალი – ძვირფასო ალექსანდრე, თავადი ჭაჭაჭაძის ოჯახში სტუმრობა ყოველთვის დიდი პატივია ყოველი ჩვენთაგანისათვის. (ნამდვილად, ნამდვილად, თავადო, – დაეთანხმებიან ზოგიერთები).

2 ასაკოვანი ქალი – ბატონ ალექსანდრეს, როგორც ყოველთვის, ალბათ რაიმე მნიშვნელოვანი და ძალზედ საინტერესო სიურპრიზი უნდა ჰქონდეს დღეს ჩვენთვის მომზადებული, რადგანაც ამხელა საზოგადოება გვისტუმრა.

ალექსანდრე ჭაჭაჭაძე (სიცილით) – ნამდვილად რომ ასე გახლავთ; მაგრამ სიურპრიზის შესახებ მოგვიანებით მოგახსენებთ. ამჟამად კი მთელი სულითა და გულით მინდა მივულოცო იმ ადამიანებს, ჩვენი ერის იმ სახელოვან მამულიშვილებს, რომლებიც მისმა უდიდებულესობა იმპერატორმა, შეწყალების

სიგელით გაათავისუფლა და ისინი რუსეთში გადასახლებიდან, სამშობლოში და სახლებში დაბრუნდნენ! (აპლოდისმენტები).

I ასაკოვანი მამაკაცი – რა თქმა უნდა, გაათავისუფლებდა, სადაცაა რუსეთსა და თურქეთს შორის ომი დაიწყო და გამოცდილი ოფიცრები ციხეში გვაგდეს დამწყვედელი, დიდი უაზრობა იქნებოდა იმპერატორის მხრიდან.

III ასაკოვანი ქალი (ღიმილით) – ფრთხილად, თავადო. უკან არ გაგაბრუნონ ციმბირში გადასახლებაში. (სიცილი).

I ასაკოვანი მამაკაცი (ღიმილით) – გმადლობთ ძვირფასო. საკმარისია უკვე რაც ვიძუდულე თეთრ დათვებთან ერთად 45 გრადუსიან ყინვაში (სიცილი).

II ასაკოვანი მამაკაცი – კეთილშობილო საზოგადოებაჲ, 5 წელი შესრულდა დიდი მამულიშვილისა და საზოგადო მოღვაწის, ბატონი სოლომონ დოდაშვილის გარდაცვალებიდან, რომელიც ციმბირში გადასახლებაში, საპყრობილეში გარდაიცვალა (მანდილოსნები – მართლაც, მართლაც საბრალო სოლომონი).

III ასაკოვანი მამაკაცი – მისმა პატრიოტულმა იდეებმა დიდი გავლენა მოახდინა ჩვენს საზოგადოებაზე და ახალ თაობაზე.

სულხანიშვილი – ჭეშმარიტად ასე იყო; ჩვენ, მოზარდებს, კეთილშობილთა სასწავლებელში მუდმივად გვესმოდა მისი მოძღვრებანი და შეგონებანი, რომ მიმდინარეობს ქვეყნის საზოგადოებრივი და სულიერი ცხოვრების რუსიფიკაცია.

მელიქიშვილი – ელიტა თითქმის მთლიანად გადასახლებული იყო რუსეთში, მცირე ურჩობაზეც კი ციმბირში ასახლებდნენ.

ტატო – მმართველობის სისტემა მთლიანად რუსეთის ხელშია. ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია გაუქმებულია. ამით ქართველმა ხალხმა ის სულიერი საყრდენი დაკარგა, რომელიც საუკუნეების მანძილზე კრავდა და აერთიანებდა მტრის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

მელიქიშვილი – ნადგურდება ქართული კულტურა და მეურნეობა. ხდება ერის ასიმილაცია.

სულხანიშვილი – ჩამკვდარია კულტურულ-ინტელექტუალური საქმიანობა. ურყევია ცენზურა. რუსული კოლონიზაციის სახით, ქართველ ერს გადაშენება უწერია.

ტატო – ამ იდეებს შთაგვაგონებდა ყველას ბატონი სოლომონი, რომ არასოდეს არ დაგვევიწყებინა, თუ ოდესღაც რანი ვიყავით და ვინ ვიყავით.

სალომე – თავად გრიგოლ ჯამბაკურ ორბელიანს ვთხოვოთ, რომელიმე თავისი ლექსი წაგვიკითხოს და მიუძღვნას ბატონი სოლომონ დოდაშვილის ხსოვნას (ხალხი – გთხოვთ, თავადო გრიგოლ).

გრიგოლ ორბელიანი – სიამოვნებით, ბატონებო! უნდა ვაღიარო, რომ ერისათვის ნამდვილად სასიქადულო მამულიშვილი დაიკარგა ბატონი დოდაშვილის დაღუპვით. სწორედ მისი იდეებით იყვნენ აღკაზმულნი, ქართველთა პირველი აჯანყებები, რუსეთის იმპერიის ძალმომრეობისა და ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

მის ნათელ ხსოვნას ვუძღვნი ამ ლექსს:

„ჰე, ივერიაჲ“

ჰე, ივერიაჲ! ვიდრე იყო ქედმოდრეკილი,
ვიდრემდის სხვათა ყვედრებითა გფარავდეს ძალი,
რად არა გახსოვს ძეთა შენთა ხრმალთა კრიალი,
ძლევათა მათგან, როს დიდებით იყავ მოსილი.

წინაპართ სისხლი აწ ჩვენს შორის არღა მდინარებს,
თავისუფლება განქრა ჩვენთვის, რაღა გვახარებს!
შორით მოსული, ჩემს მამულში! მყვედრის ცხოვრებას!

მოყვრულად გემტრობს, გეტაცებს ყოველს, გვიქმს ალერსობას...
ესე ნაყოფი აქვს მარადის ცუდსა მონებას.
ბედო! ნუ გძინავს, განიღვიძე, ისმენდ ვაებას!

(აპლოდისმენტები. გრიგოლი აქეთ-იქით რამდენიმეჯერ დინჯად თავს დაუკრავს საზოგადოებას).

სალომე – ჩემსა და თავად გრიგოლ ორბელიანის სახელოვან დიდ პაპას, მეფე ერეკლეს! სიცოცხლე გაუმწარა და სისხლი გაუშრო ლეკთა მუდმივმა და სისტემატურმა თავდასხმა-შემოსევებმა. ამჟამად კი კავკასიის სამხედრო კამპანიის დაწყებასთან დაკავშირებით, თავადი ორბელიანი გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგ, ხმლით ხელში იმპერატორის ჯართან ერთად ლეკებს ებრძვის.

გრიგოლ ორბელიანი (უღვაშებზე ხელს გადაისმევს) – დიად! ბატონებო, მრავალი საუკუნეების განმავლობაში ლეკებისაგან გაწვალებულ ქართველთა და მეფე ერეკლეს ჯავრი, სულ ერთიანად უნდა ვაზღვევინოთ! (ხელს აღმართავს) სულ ერთიანად! (სიცილით).

ალექსანდრე ჭავჭავაძე – აგრე ჰქმენით, აგრე, ჩემო გრიგოლ! დაგელოცოს მარჯვენა. ზაფხულობით ჩემი ოჯახის დატოვება წინანდალში მიხდება ხოლმე. თუ საჩქაროდ ტფილისს გამომიძახეს და ლეკთა სიახლოვე წინანდალთან მოგესხენება, ყოველთვის ჩემი შფოთვისა და ჭმუნვის მიზეზი იყო. ამჟამად კი ბევრად იმედინად ვიქნები (მივა გრიგოლთან და მხარზე ხელს მოუთათუნებს).

გრიგოლ ორბელიანი (სიცილით) – ძალასა და ენერგიას არ დავიშურებ, თავადო.

ალექსანდრე ჭავჭავაძე – მისი აღმატებულება მეფისნაცვალის ინფორმაციის თანახმად, ლეკთა შევიწროვება ორი მხრიდან მოხდება; რუსეთისა და ქართველთა ტერიტორიებიდან მოახდენენ ორმხრივ შეტევებს, რაც საერთო საქმეს დიდად წაადგება. იმავდროულად, რუსეთის ჯარმა ბალკანეთის გასავალი გადაკეტა, რითაც ლეკებსა და ჩრდილოეთ კავკასიას თურქეთთან კავშირი შეუწყვიტა. რაც შეეხება თურქეთთან ომს, მე ვფიქრობ, რომ იგი გარდაუვალია და სწორედ აქ გამოჩნდება ქართველ მებრძოლთა სიმამაცე და უტეხი სული. 1814 წლის პარიზის სამხედრო კამპანიის შემდეგ, ხმალი თითქმის აღარ გაგვიშიშვლებია და ლამისაა, ჟანგი მოედოს (სიცილით).

IV ასაკოვანი ქალი – თავადო გრიგოლ, გვიამბეთ, გეთაყვა, რა შეგემთხვათ ქვემო ქართლში, გავიგეთ, საბარათიანოში სტუმრობისას უხერხულობა შეგხდომიათ?

გრიგოლ ორბელიანი (ღიმილით) – ნამდვილად ასეა.

V ასაკოვანი ქალი – გვიამბეთ, გეთაყვა, გთხოვთ.

გრიგოლ ორბელიანი – მარაბდაში დღესასწაულობაზე ვბრძანდებოდით. კარვის თავზე, სადაც მანდილოსნები მზეს იყვნენ შეფარებულნი, ჩვენი მეწინავე დროშა იყო აღმართული. რამდენიმე ხნის შემდეგ გენერალმა ორლოვმა ჩამოიარა ჯარით და ბასილა მაიორს დაავალა, კარვის თავიდან დროშა ჩამოხსენით და აქ მომიტანეთო. მედროშე ღვთისავარმა მიუგო, საქართველო ხუთ სადროშოდ ითვლებოდა, ეს კი მრავალ ასეულ ბრძოლის ცეცხლში ამოვლებული მეწინავე დროშააო.

ბასილა მაიორმა შესძახა – რაო? რაო? მე უბრალო ბაიარლი მეგონა, ნამდვილად კი მართლა დროშა ყოფილა, ჩამოხსენი და აქ მომეციო. მედროშე ღვთისავარს ჩვენი მამაპაპისეული ნაქონი მეწინავე დროშა ჩამოეხსნა და ჩვენ შემოგვცქეროდა, რა ვქნაო.

მთელს ბარათაშვილებს და ორბელიანებს ხმა ჩაგვივარდა, ზაფრანის ფერი დაგვედო და თავები ჩაგვექინდრა დარცხვენოვინებს.

მედროშე ღეთისავარის ბიჭმა არსენამ კარავთან ცხენი მიაგდო, მამამისს ალამი ასტაცა, ააფრიალა მეწინავე დროშა და ორლოვს გასძახა – „მობრძანდი და წაიდეო“.

ორლოვი აერიდა არეულობის ატეხვას ამდენ ხალხში და გაგვერიდა.

იმ ბიჭმა კიდევ ერთ სირცხვილს გადაგვარჩინა. (შესძახებს) „შაბაშ, არსენ!“

V ასაკოვანი კაცი – რომელი არსენა, დიდებულებს რომ ძარცვავდა?

გრიგოლ ორბელიანი – სწორედ ეგ არსენა, დიადაც! არსენა მარაბდელი.

ჩვენს ნირწამხდარ და უხერხემლო თავად-აზნაურობას ახალი სისხლი და ახალ თაობათა ენერჯია სჭირდება, როგორებიც ესენი არიან! (ხელს გაიშვერს ტატოსკენ და მის მეგობრებისკენ) – ვეროპულად განათლებულები და განსწავლულები.

ალექსანდრე ჭავჭავაძე – ბატონებო, ჩვენ დიდ პატივს ვცემთ ახალ თაობათა გულწრფელ პატრიოტულ სულისკვეთებას და ვაფასებთ ჩვენი შვილების განსწავლულობას, მაგრამ დღესდღეობით ყოველივე ეს, ქვეყანაში ვითარების შესაცვლელად არასაკმარისია.

უნდა მოგახსენოთ, რომ რუსეთის იმპერია ამჟამად უძლიერესი სახელმწიფოა. იმპერიის ორთავიან არწივს თავის სისხლიან კლანჭებში, მტკიცედ ჰყავს ჩაბლუჯული ჩვენი ქვეყანა. ჩვენი თაობის მამულიშვილებმა რამდენიჯერმე ვცადეთ ამ მარწუხებიდან თავის დახსნა, მაგრამ უშედეგოდ და მწარედ დავისაჯეთ. ამის გამო, რამდენჯერმე შორეულ გადასახლებებში მოგვიწია ყოფნა, მათ შორის მეც. ჯერჯერობით რუსეთის იმპერიას ჩვენ ვერ დაუუსხლტებით კლანჭებიდან.

ჩვენი ქვეყნის განთავისუფლება რუსეთისაგან, მომავალმა თაობებმა უნდა მოიპოვონ, ამას შეიძლება 100 წელი დასჭირდეს ან კიდევ უფრო მეტიც, სანამ რუსეთის იმპერია არ დასუსტდება და თვითმპყრობელობის რეჟიმი თავისით არ ჩამოიქცევა. რუსეთი, სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ახალი წარმოქმნილი ქვეყანაა, შეიძლება ითქვას, რომ როგორც სახელმწიფო, 200 წელზე ცოტა მეტხანს მოითვლის და ჯერ კიდევ ზრდის პროცესშია, მით უმეტეს, რუსეთის ტერიტორიული სიდიდის გამო, ყველა პროცესები აქ ძალიან ნელა მიდის. როგორც რომ ახალდაბადებულმა პატარა ბავშვმა უნდა მოიხადოს სახადის ყველა ავადმყოფობები, ასევე ახლად შექმნილმა სახელმწიფომ უნდა განვლოს ყველა ის ეტაპები, რაც რომ სხვა სახელმწიფოებმა გაიარეს. ამას დრო უნდა. რუსეთი ბატონყმობას, თავის იმპერიაში კიდევ უფრო აძლიერებს, როდესაც საფრანგეთში აღარც ახსოვთ, რა არის ბატონყმობა და მთელი ევროპაც, ახლო მომავალში, საფრანგეთის გაკვალული გზით დაიწყებს სვლას. დადგება დრო, როდესაც საფრანგეთის რესპუბლიკისა და თავისუფლების იდეები, რუსეთის ბატონყმური იმპერიის საზღვრებსაც გადალახავს. დღესდღეობით კი მისი უდიდებულესობის საიმპერატორო ჯარში სამსახური ყოველმა ქართველმა უნდა გამოიყენოს ისევე ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ, რათა გავანადგუროთ ქართველთა მუდმივი მტრები ლეკები და თურქებისაგან გამოვიხსნათ ჩვენი კუთვნილი ტანჯული მიწა-წყალი და ტერიტორიები.

მისი უდიდებულესობა ხელმწიფე იმპერატორი ქართველ თავადაზნაურობას ზუსტად იმდენს გვაძლევს თანამდებობას და გასამრჯელოს, რომ მის სამსახურში ყოფნით ჩვენ კმაყოფილნი დავრჩეთ, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ბოლომდე იმპერატორი ჩვენ არ გვენდობა.

ბატონებო, რა თქმა უნდა, ჩვენი დღევანდელი საუბარი ამ დარბაზიდან გარეთ არ გავა და ყოველივე რაც დღეს აქ ითქვა, აქვე დარჩება.

VI მოხუცი კაცი – თავადო ალექსანდრე, ესე იგი, თქვენ ბრძანებთ, რომ ჩვენს ყმებს დავკარგავთ?

აღექსანდრე ჭავჭავაძე (სიცილით) – მშვიდად ბრძანდებოდეთ ბატონებო, მშვიდად! სანამ ეგ პროცესები რუსეთის იმპერიის საზღვრებს მიაღწევს, ჩვენ შეიძლება ცოცხლები აღარც ვიყოთ. (საერთო სიცილი).

VI ასაკოვანი ქალი – თავადო აღექსანდრე, გთხოვთ გვასიამოვნოთ და თქვენის პოეზიიდან წაგვიკითხოთ რაიმე ლექსი. (ხალხი – გთხოვთ, აღექსანდრე).

ეკატერინე – მამა, უმორჩილესად გთხოვთ.

აღექსანდრე ჭავჭავაძე – კარგით, ნება თქვენია, წაგიკითხავთ ლექსს „რაა სიკვდილი“.

რაა სიკვდილი, რაა მისი საშინელება?

მკვდარი თუ შვებას მოაკლდება, ჭირსაც მორჩება.

მაგრამ მოყვებისა მომშორვესა, სურვილით ტანჯულს,

სიამე ოდენ მიელება, თმენა კი რჩება.

გულო! უძლურო, მვაებელო, ოხვრათ მადილო,

ეშყის აღმური გლახ ჩივილით ვით დაიმშვიდო?

კიდესა ზედა მდგომარესა გმართებდა განსჯა,

აწ ზღვას შეჰსულხარ, ზვირთთა მისთა სადღა ერიდო?

(აპლოდისმენტები)

VI ასაკოვანი ქალი (სიცილით) – ფრიად საყურადღებო ლექსია მამაკაცებისათვის სანამ ცოდვაში შესდგამენ ფეხს. (სიცილი. ქალები – ნამდვილად!)

ნინო – ტატოს ვთხოვთ ამჯერად, ტატოს, წაგვიკითხოს თავისი ლექსი. იგი სიტყვათა ნამდვილი დიდოსტატია და მუზას განებივრებული ჰყავს.

გირგოლ ორბელიანი – ჩემო ნიკოლოზ! გაგვაგონე, აბა, შენი ბრძნული სიტყვა.

(ხალხი – გთხოვთ, ტატო, გთხოვთ).

ტატო – „ფიქრნი მტკვრის პირას“

წარვედ წყალის პირს სევდიანი ფიქრთ გასართველად,

აქ ვეძიებდი ნაცნობს ადგილს განსასვენებლად;

აქ ლბილს მდელოზედ სანუგეშოდ ვინამე ცრემლით,

აქაც ყოველი არემარე იყო მოწყენით;

ნელად მოღელავს მოღუღუნე მტკვარი ანკარა

და მის ზვირთებში კრთის ლაჟვარდი ცისა კამარა.

იდაყვდაყრდნობილ ყურს უგდებ მე მისსა ჩხრიალსა

და თვალნი რბიან შორად, შორად, ცის დასავალსა!

ვინ იცის, მტკვარო, რას ბუტბუტებ, ვისთვის რას იტყვი?

მრავალ დროების მოწამე ხარ, მაგრამ ხარ უტყვი!..

არ ვიცი, ამ დროს ჩემს წინაშე ჩვენი ცხოვრება

რად იყო ფუჭი და მხოლოდა ამაოება?..

მაინც რა არის ჩვენი ყოფა-წუთისოფელი,

თუ არა ოდენ საწყაული აღუვსებელი?

ვინ არის იგი, ვისთვის გული ერთხელ აღევსოს,

და რაც მიეღოს ერთხელ ნატვრით, ისი ეკმაროს?

თვითონ მეფენიც უძღვევნი, რომელთ უმაღლეს

არც ვინდა არის, და წინაშე არც ვინ აღუდგეს,

რომელთ ხელთ ეპყრასთ უმაღლესი სოფლის დიდება,

შფოთვენ და დრტვინვენ და იტყვიან: „როდის იქნება,

ის სამეფოცა ჩვენი იყოს?“ და აღიძვრიან
იმავე მიწისთვის, რაც დღეს თუ ხვალ თვითვე არიან!..
თუნდ კეთილ მეფე როდის არის მოსვენებული?
მისი სიცოცხლე: ზრუნვა, შრომა და ცდა ქებული;
მისი ფიქრია, თუ ვით უკეთ მან უპატრონოს
თვისს მამულსა, თვისთა შვილთა, რომ შემდგომსა დროს
არ მისცეს წყევით თვის სახელი შთამომავლობას!..
მაგრამ თუ ერთხელ უნდა სოფელს ბოლო მოეღოს,
მაშინ ვიღამ სთქვას მათი საქმე, ვინ სადღა იყოს?..
მაგრამ რადგანაც კაცნი გვექვიან – შვილნი სოფლისა,
უნდა კიდევ მივდიოთ მას, გვესმას მშობლისა.
არც კაცი ვარგა, რომ ცოცხალი მკვდარსა ემსგავსოს,
იყოს სოფელში და სოფლისთვის არა იზრუნვოს!“
(აპლოდისმენტები)

სახლის მმართველი (შემოდის და აცხადებს) – მისი აღმატებულებანი, სამეგრელოს მთავარი ლევან დადიანი მეუღლითურთ და მათი მემკვიდრე დავით დადიანი.

(შემოდინ)

ალექსანდრე ჭავჭავაძე (ღიმილით და ხელგაშლით) – მობრძანდით, მთავარო, გაგვახარეთ თქვენი ბრწყინვალე ოჯახის სტუმრობით და იგულეთ თავი ვითარცა საკუთარ სახლში.

სალომე (ღიმილით მიეგებება) – დიდად გაგვაბედნიერეთ თქვენის მობრძანებით.

მთავარი ლევანი – ფრიად მნიშვნელოვანი და უკეთილშობილესი ბრწყინვალე საზოგადოება შეკრებილხართ აქ, თავადო ალექსანდრე. მე ძალიან მოხარული ვარ, რომ ჩემი ოჯახით თქვენს ყველასათვის სანიმუშო და სანაქებო დიდებულ სახლში ვიმყოფებით, ვინაიდან თქვენ ბრძანდებით აქ, საქართველოში, ევროპული კულტურის შემომტანი, დამმკვიდრებელი და ევროპულად აზროვნებისა და ცხოვრების გამავრცელებელი.

ალექსანდრე ჭავჭავაძე (ღიმილით) – გულწრფელი სიხარულით მოველოდით თქვენს მობრძანებას მთავარო. სასაზღვრო ზოლიდან გვეახელით და რუსეთ-თურქეთის ვითარების სიახლეებსაც ალბათ თქვენგან შევიტყობთ, თუ, რა თქმა უნდა, ნებას დაგვრთავთ.

მთავარი ლევანი – და! ბატონებო! ვითარება, როგორც იტყვიან, „პოროხომ პახნეტ“. დღეს თუ ხვალ ზარბაზანი გავარდება და ომში ჩავებმევით კვლავ, მაგრამ რაღა დროს ჩემი ხმლის ქნევაა თქვენო აღმატებულებავ (სიცილით), მოვხუცდი. აწი დროა, ხმალიც და სამეგრელოს სამთავროს საქვეყნო საქმეებიც ჩემს მემკვიდრეს, სამეგრელოს მომავალ მთავარს, ჩემ ვაჟს დავით დადიანს გადავაბარო (წინ წამოსწევს ხელის უესტით თავის შვილს. დავითი ოდნავ წინ წარსდგება და თავს დაუკრავს ხალხს, რომლებიც აპლაუდირებენ მას).

ალექსანდრე ჭავჭავაძე – ქალბატონებო და ბატონებო, ყურადღებას გთხოვთ. დღეს ფრიად მნიშვნელოვანი და სასიხარულო ამბავი უნდა გამცნოთ, ამიტომაც შევიკრიბეთ ჩვენ დღეს აქ. სადღესასწაულო წვეულებაზე. მის ბრწყინვალეობას, სამეგრელოს მთავარს ლევანს და მე, დიდი პატივი გვაქვს გაუწყოთ და დღეს საზეიმოდ განვაცხადოთ ჩვენი უსაყვარლესი შვილების, სამეგრელოს მომავალი მთავრის დავით დადიანისა და ჩემი ქალიშვილის ეკატერინე ჭავჭავაძის შეუღლების, წინასაქორწილო ნიშნობის კომპრომისი. (ალექსანდრე ხელს გაშლის და ეკატერინეს მოიხმობს. ძლიერი აპლოდისმენტები. სახლის მმართველი ლანგრით ორ სასმისს შემოიტანს და ლევან დადიანსა და ალექსანდრე ჭავჭავაძეს მიაართმევს).

ლევან დადიანი – გილოცავთ, ჩემო შვილებო.

აღექსანდრე ჭავჭავაძე – ბედნიერები იყავით, შვილებო (ეკატერინეს შუბლზე ეამბორება).

VII ასაკოვანი მამაკაცი (შესძახებს) – სამეგრელოს მომავლ მთავარს დავითს და დედოფალს ეკატერინეს გაუმარჯოს! (ხალხი – გაუმარჯოს! გაუმარჯოს! აპლოდისმენტები. ლევანი და აღექსანდრე ჭიქებს მიუჭახუნებენ ერთმანეთს).

სალომე – გულწრფელად გილოცავთ, ჩემო შვილებო (მიუახლოვდება, გადაეხვევა და გადაკოცნის ორივეს).

ლევან დადიანის მეუღლე – გაიხარეთ და ბედნიერები იყავით, შვილებო (გადაკოცნის ორივეს. შეძახილები – „გაუმარჯოს“, „ბედნიერეთ“, „დღეგრძელობა მეფე-დედოფალს“. დავითი და ეკატერინე ხელკავგამოდებულნი თავს უკრავენ ოდნავ სხვადასხვა მხარეს. აპლოდისმენტები. დაღონებულ ტატოსთან მივა გრიგოლ ორბელიანი და მხარზე ხელს დაჰკრავს მსუბუქად რამდენჯერმე).

აღექსანდრე ჭავჭავაძე – ძვირფასო სტუმრებო, თუ უფალმა გადმოგვხედა და რუსეთ-თურქეთის გართულებულმა ვითარებამ ხელი არ შეგვიშალა, დიდ სამეფო საქორწილო ცერემონიას გვიან შემოდგომაზე მოვაწყობთ. ახლა კი, პატივცემულო სტუმრებო, დიდ სადღესასწაულო სუფრასთან გიწვევთ და გთხოვთ ყველას, სამაგიდო დარბაზში გადაგბრძანდეთ (ისმის მუსიკა. იგივე შოპენის სამხედრო პოლონეზი. გასვლის წინ ეკატერინე ტატოს გახედავს და ცხვირსახოცით ცრემლს შეიშრობს. სცენიდან პირველები გადიან ეკატერინე და დავითი, უკან მიჰყვებიან მათი მშობლები. შემდეგ – დანარჩენი ხალხი. ტატო მელიქიშვილს და სულხანიშვილს ანიშნებს, მიდითო და მიადახებს – „მეც მოვალ ახლავე“).

გრიგოლ ორბელიანი – გამაგრდი, ჩემო ტატო, ეჰ, ბედისწერას რა ვუთხარი.

ტატო (თავს დაიქნევს) – კი... ბედისწერაა.

გრიგოლ ორბელიანი – მეც შენს მსგავს ბედში ვარ... რა გაეწყობა?

ტატო (დაღონებული) – ვიცი... ძია გრიგოლ. ეჰ, მე რომ საშუალება მქონოდა, რომ პეტერბურგში უნივერსიტეტი დამემთავრებინა და დიდი კარიერა გამეკეთებინა, სხვაგვარად წარიმართებოდა ჩემი ბედი, მაგრამ რაზედაც გული მიკვდება, ეს არა ჩემი თავისა და ბედის გამო, არამედ ეკატერინეს გამო.

გრიგოლ ორბელიანი – ეკატერინეს რა უჭირს, სამეგრელოს სამთავროს მომავალი დედოფალია.

ტატო – რუსეთის იმპერია სამეგრელოს სამთავროს, მუდმივად დამოუკიდებელ ქვეყნად არ დასტოვებს. ადრე თუ გვიან მასაც დაიპყრობს. რუსეთმა სამეგრელოს მთავარი ლევან დადიანი, გამოიყენა საქართველოში იმერეთისა და გურიის აჯანყებების ჩასახშობად. აფხაზეთისა და მთელი დასავლეთ საქართველოს დასამორჩილებლად. ყველა სისხლიან დამსჯელ ექსპედიციას იგი პირადად ხელმძღვანელობდა, რისთვისაც იმპერატორმა, ლევან დადიანს გენერალ-ლეიტენანტის ჩინი უწყალობა. როდესაც მთავარი ლევანი აღარ იქნება და იმ ქვეყნად წავა, აი, მაშინ გაუჭირდება ეკატერინეს, შეიძლება სამთავროც წაართვან და რუსეთშიც გადაასახლონ კიდევ. სწორედ ამის გამო ვწუხვარ მე.

გრიგოლ ორბელიანი (ჩაფიქრებით) – არა მგონია, რომ მასე მოხდეს. ესლა კი წავიდეთ, ჩემო ტატო, ჩვენც შევუერთდეთ წვეულებას.

ტატო – არა, მე არ შემიძლია.

გრიგოლ ორბელიანი – მეც მიძნელებდა, მაგრამ სხვაგვარად არ შეიძლება, ტატო, უნდა შევუერთდეთ წვეულებას.

ტატო – თქვენ მიბრძანდით, ძია გრიგოლ, მე არ შემიძლია. ხვალ დილით ადრე გავდივარ და უნდა მოვემზადო. საბარათიანოში მივდივარ.

გრივოლ ორბელიანი – საბარათიანოს რა სჯობია ეხლა, ქვემო ქართლს, აფსუს! მე უნდა ვიკითხო, ვეყო, ლეკებში მივედივარ შამილთან ომში. (სიცლით ხელებს გაშლის და ტატოს გადაეხვევა) – არ დამივიწყო, წერილები მომწერე. აბა, შენ იცი. მშვიდობით (გასვლისას მოიხედავს და კიდევ მოაძახებს) – წერილი მოიწერე.

ტატო (ამოიოხრებს) – ეგპ... (გადის სცენის საპირისპირო მხრიდან. იმავდროულად ნელ-ნელა შუქი და შორეული საზეიმო „შოპენის პოლონეზი“ ქრება).

(ისმის შოპენის „Grande valse brillante“. Op. 18 №1. შუქი აინთება, სცენაზე შემოდის სახლის მმართველი).

სახლის მმართველი (ჯიბის საათს ამოიღებს, დახედავს) – რა მშვენიერი მუხიკაა. 4 წელი გავიდა მას შემდეგ, როდესაც სამეგრელოს მთავარის დავით დადიანისა და ეკატერინე ჭავჭავაძის შეუღლება გამოაცხადა დიდმა თავადმა ალექსანდრემ სწორედ აქ, ამ დარბაზში. ოჰ! რა დიდებული და ამაღელვებელი დრო იყო. იმ დროს დიდად საპატივცემულო სტუმრებთან ერთად მეც აქ გახლდით მამაშ... აი, სწორედ აქ ვიდექი. ვერცხლის ლანგარზე ხრუსტალნი სასმისები მე მივართვი სამეგრელოს მთავარს ლევანს და ალექსანდრე ჭავჭავაძეს აბა! რა დამავიწყებს იმ დროს, სადღეგრძელოს შემდეგ ლევან დადიანის უკანმოსროლილი ბროლის სასმისი შუბლზე რომ შემასკდა. რომ გამახსენდება სულ ჟრუანტელი დამივლის ხოლმე მთელს ტანში. დაა, ბილი ვრემენა. ისე მაინც როგორ დაეტყობა ხოლმე სასახლეს, როდესაც დედოფალი ეკატერინე ჩამობრძანდება ტფილისში.

კნეინა ნინოს უფრო სიმშვიდე უყვარს და ფორტეპიანოზე დიდი ხანია აღარ უკრავს, ცხონებულ მის მეუღლეს აგონებს ფორტეპიანოზე დაკვრა, რადგანაც მისი მუზიკის მასწავლებელი, კნეინა ნინოს ბავშვობისას, სწორედ გრიბოედოვი იყო, მამაშ...

დედოფალი ეკატერინეს ტფილისში ჩამობრძანებისას კი სასახლეში სიცოცხლე სჩქეფს ხოლმე (თითებს გაათამაშებს), სიცოცხლე.

ოთხი წელი გავიდა ეკატერინესა და მთავარი დადიანის შეუღლებიდან და ტფილისში სამეგრელოს დედოფლის იშვიათი სტუმრობის პერიოდში, ყოველთვის ზარზეიმი გვაქვს სასახლეში. აბაა... (ისევ საათს დახედავს და შემდეგ კულისებს გახედავს) – შემოდით, შემოდით! (შემოდიან კინტოები).

I კინტო – ვაა, რა იმპორტნი მუზიკა ისმის, აი!

II კინტო – იმპორტნი კი არა, ვერაპეისკი მუზიკაა.

III კინტო – აი, ვითომ ხომ კარგია არაა, მაგრამ მაინც მოსაწყენია.

IV კინტო – მართალი ხარ, საქოჯან, აი, სად ჩვენი ზურნა! პირდაპირ რომ ჯივარში გგლიჯავს ხოლმე რა...

V კინტო – ჯივარში?

სახლის მმართველი (გაბრაზებით) – ზურნას გაჩვენებთ მე თქვენ, დადექით აქ! სწრაფად!

I კინტო – ხომ გითხარით, ცუდი შფოთი იცის-მეთქი.

II კინტო – ვაჰ, ეს რა დღეში ვართ? (ჩამწკრივდებიან).

სახლის მმართველი – ხმა! კრინტი არ გავიგო თქვენ! ევროპეისკი მუზიკის კრიტიკაც კი დაიწყეს, „ტოჟე მნე ტარტილინი“ (თან ჩამოუვლის გამწკრივებულ კინტოებს და V კინტოს ტროსტით უბეს მოუსინჯავს) – კიდევ რაიმე ხომ არ მოგიპარავს, შე ბედოვლათო?

V კინტო (დაიწუწუნებს) – რა დავაშავე?

სახლის მმართველი (ტროსტს ჩაუკაკუნებს თავში) – ხმა! კრინტი! შენგან ყველაფერია მოსალოდნელი. ეხლა ყურადღებით მომისმინეთ. დედოფალი

ეკატერინე გვესტუმრა ისევ დიდი ვახშამია გასამზადებელი. მზარეულს გაჰყვებით ბაზრათ ხორაგ-სანოვაგა მოსატანი. მზარეულს მიაკითხეთ. გასაგებია? თავისუფლები ხართ.

კინტოები – ჰო! გასაგებია. (გადიან)

(სახლის მმართველი ისევ საათს დახედავს. შემოდის ნინო. მუსიკა წყდება).

სახლის მმართველი (თავაზიანად თავის დაკვრით) – გისმენთ, ქალბატონო. ნინო – თავადი ნიკოლოზ ბარათაშვილი უნდა გვეწვიოს სადაცაა და უხმეთ, თუ აქა ბრძანდება.

(სახლის მმართველი თავს დაუკრავს და გადის. შემოდის ეკატერინე თეთრი ევროპული კაბით და გრძელი წითელი მოსასხამ მოსხმული).

ეკატერინე – აჰ, ჩემო დაო ნინო, რაოდენ დიდი სიხარულია სახლში დაბრუნება. ყოველ ჩამოსვლის დროს ჩვენი ბავშვობა და უზრუნველი ცხოვრება მახსენდება.

ნინო – ეჰ, ნამდვილად კარგი, დაუვიწყარი და განუმეორებელი დრო იყო.

ეკატერინე – ზუგდიდში და გორდში იმდენი საქმეები და საზრუნავი გვაქვს, რომ ვერ წარმოიდგენ, როგორი დამქანცველია ყოველდღიური პასუხისმგებლობის მძიმე ტვირთი, მაგრამ რას იზამ, რა გაეწეობა „სე ლა ვი“ (გაიცინებს და ნინოს მოეხვევა).

ნინო – კატინკა, საყვარელო, ტატო არის ჩამოსული ტფილისში ორი დღით. გაუგია, რომ აქა ხარ და ძალიან მთხოვა, ეკატერინეს შემახვედრე, დიდი ხანია არ მინახავს, საქმე მაქვს მასთან. შენთან ლაპარაკი სურს.

ეკატერინე (ჩაფიქრებული) – ჩემი საბრალო ტატო.

სახლის მმართველი (შემოდის თავის დაკვრით) – თავადი ნიკოლოზ ბარათაშვილი.

ეკატერინე – უხმეთ (გადის სახლის მმართველი და შემოდის ტატო). – ოჰ, ღმერთო ჩემო, ტატო! საუკუნეა, რაც არ გინახივართ, ჩემო ძვირფასო მეგობარო (ორივე ხელს მისკენ გაიშვერს. ტატო ნინოს თავს დაუკრავს ღიმილით. მიუახლოვდება ეკატერინეს ორივე ხელს გაწვდილ ხელებში ჩასჭიდებს).

ნინო (ღიმილით) – ისაუბრეთ, მე არ შეგაწუხებთ (გადის).

ტატო – არ მეგონა, თუ კიდევ შეგძლებოდა თქვენს ნახვას (ეამბორება ცოტა ხანგრძლივად ცალ ხელზე. ეკატერინე მეორე ხელს ნაზად თავზე გადაუსმევს ოდნავ დახრილ ტატოს).

ეკატერინე – ტატო, ჩემო მეგობარო, გავიგე ტფილისში ჩამოსულხართ.

(ისმის მუსიკა შოპენის „Prelude – Op. 28. №4“).

ტატო – დამტანჯველი და გაუსაძლისი უსასრულობა იყო ჩემთვის ეს განვლილი დრო თქვენი ხილვის გარეშე.

ეკატერინე – ტატო!

ტატო – ჩემი დაობლებული და მწირი სული მოილტვოდა თქვენთან შესახვედრად, მაგრამ ამჟამად აღარ ვიცი, ვის მივმართო, დედოფალს თუ ეკატერინეს.

ეკატერინე (თბილი ღიმილით) – ჩემო ტატო, ჩვენ სიყრმის მეგობრები ვართ, ერთმანეთის მესაიდუმლე ერთგულნი და სამუდამოდ დიდ მეგობრებად დავრჩებით. მე შენთვის ყოველთვის ეკატერინე ვიქნები.

ტატო (დადონებული) – რა თქმა უნდა, სამუდამო მეგობრები.

ეკატერინე – ტატო, გულახდილი საუბარი გვაქვს და დაუფარავად, გულწრფელად გეტყვი – მე დიდად ვაფასებ შენს ღრმა და სათუთ გრძნობას ჩემს მიმართ. კარგად იცი, რომ შენს გარდა, მე სხვა უამრავი თაყვანისმცემლები მყავდა, მაგრამ ჩემი ბედი ბავშვობიდანვე უკვე გადაწყვეტილი იყო. ჩემი დაბადებისთანავე მამაჩემმა, თავისი ნათლის, იმპერატრიცა ეკატერინას პატივსაცემად დამარქვა სახელი და ბავშვობიდანვე სადედოფლოდ მამზადებდნენ. ჩემს მომავალ მეუღლეს, მთავარ დავით დადიანს, ჯერ კიდევ პეტერბურგში სწავლისას, ბავშვობიდანვე დამაკავშირეს. შენს მიმართ კი, ჩემო ტატო, სამუდამოდ დამრჩება ყველაზე თბილი და სათუთი გრძნობა, რომელიც სამუდამოდ ჩემს გულში საიდუმლოდ იქნება შენახული.

ტატო – დაუოკებელ სიხარულს ვერ იტევს ჩემი გული, რომ ხანგრძლივი განშორების შემდეგ კვლავ გიხილე, ეკატერინე. უადრესად მადლობელი ვარ შენი თანაგრძნობისა და გულწრფელობისათვის, მაგრამ ჩემი დიდი გულისტკივილი კიდევ სხვა რამ არის. მე ჩემს ბედისწერას ვგრძნობ და ვიცი, რომ ვეღარა გნახავ ალბათ, ეკატერინე, ვეღარასოდეს, აღარ ეღირსება ჩემსას თვალთა და ჩემს გულს შენი ღვთაებრივი სილამაზის ხილვა და ტკბობა.

ეკატერინე (სიცილით) – რას ამბობ, ტატო?

ტატო – შეიძლება ნახჭევანს გამოვექცე, სადაც ამჟამად მაზრის უფროსის თანაშემწედ ვმუშაობ, მაგრამ ბედისწერა უარესს გზას მიმზადებს. თუ ნახჭევანს გამოვექცევი, სამსახურად მაშინ განჯჯაში მომიწევს გადასვლა და ვგრძნობ, იქიდან ვეღარ დავბრუნდები ცოცხალი. იქ იქნება, ალბათ, ჩემი სამუდამო სამარე.

ეკატერინე – ღვთის გულისათვის, ტატო, გთხოვ, გულს ნუ მიკლავ.

ტატო – ბედისწერას ვერ გავექცევით ვერავინ, ასე მგონია მე და გამოსამშვიდობებლად მოვედი შენთან ეკატერინე, გამოსათხოვარი სიტყვის სათქმელად.

ეკატერინე – ტატო, რას ლაპარაკობ, გემუდარები.

ტატო – ჩემი ლექსების აღმაფრენისა და მუხის მიზეზი ყოველთვის შენ იყავი, ეკატერინე. შენზე ძვირფასი და ახლობელი ადამიანი ჩემს სულსა და გულს სხვა არავინ არ აბადია. ჩემთვის ყოველთვის პოეზია იყავი და ამიტომ მთელი ჩემი პოეზია შენ გეკუთვნის. გადმოგცემ ყველაზე ძვირფასს, რაც გამაჩნია ამ ქვეყანაზე (უბიდან ამოიღებს ლექსთა კრებულის გრაზნილს ცისფერი თასმით შეკრულს და ორივე ხელით გაუწოდებს). ეს არის ყველა ჩემი ლექსთა კრებული, ჩემი სულის ამოძახილი და ჩემი გული.

(ეკატერინე გამოართმევს ლექსთა კრებულს და ცალი ხელით გულზე მიიღებს).

ტატო – ამდაგვარად ჩემი სული და გული მუდმივად შენთან იქნება, ეკატერინე. (დაიხოქება ტატო და ხელზე ეამბორება. აცრემლებული ეკატერინე თავს თავზე ჩამოადებს ტატოს).

(ნელ-ნელა შუქი ქრება და მუსიკაც იკარგება. სიბნელე და სიჩუმე რამდენიმე წამი. ისმის ისევ მუსიკა დუდუკებით „დილის საარი“. დაბალი შუქი ინთება. სცენის უკან ისევ ფარდა კიდია თბილისის ხედის ნახატი ორთაჭალის ბაღიდან. სადამოა. სცენაზე ნელა შემოდინან ყარაჩოხელები ხელში მადლა აწეული სანთელანთებული ღვინის ფიალებით).

I ყარაჩოხელი:

„ვარდის სურნელით რომ თენდება დამე ტიალი,
მაშინ უხდება ღვინით სავსე ჯამებს ტრიალი.“

ღვინო დალიე, მიწის ქვეშაც გეყოფა ძილი,
არ გეყოლება შენ იქ დედა, ცოლი და შვილი“.

II ყარაჩოსელი:

„ხალხი ამბობს: არ არსებობს სამოთხეზე კარგი რამო!
მე კი ვამბობ: სანამ ცოცხლობ, კარგად უნდა სვა და ჭამო.
დაჯექ მდელოზე და კამკამა ღვინო დალიე,
სანამ ეს მდელი შენ საფლავეზე გაიბიბინებს“.

III ყარაჩოსელი:

„ისიც გავიგე, საბოლოოდ რა ბედს ვეწევით;
ჩვენ თურმე მიწა ვიყავით და მიწა ვიქნებით“.

IV ყარაჩოსელი:

„მიწა, რომელიც დღეს მე და შენ ფეხქვეშ გვიგია,
ერთ დროს რომ დიდი მეფე იყო, იქნებ იგია?!
სახეზე მტვერი რომ გვეყრება, იქნება ესეც
ლამაზ სახეთა მტვერია და ვერ გაგვიგია“.

(სცენის მეორე მხრიდან ტატო შემოვა, კუთხეში დადგება და ყარაჩოსელებს უსმენს).

V ყარაჩოსელი:

„ღვინო დალიე! უკვდავება გწამდეს, ეს არი!
ვნება თუ უნდა სიტაბუკეს წვაგდეს, ეს არი!
ღვინო იყოს და ვარდებს ჰკრეფდნენ ლამაზმანები...
ვისაც სიცოცხლე უნდოდეს და სწადდეს, ეს არი“.

(ყარაჩოსელები სიმღერას წამოიწყებენ. მღერიან ყველა სამ ხმაში:

„მე რომ ვლოთობ, შენ რას გიშლი, ძმობილო,
ლოთ კაცშია აბა რა ნახე ცუდი,
მეც კაცი ვარ, აგრე რატომ მიყურებ,
მეც მახურავს თავზე ნამუსის ქუდი“.

VI ყარაჩოსელი – ვაჰ! ტატო?

VII ყარაჩოსელი – აქეთ საიდან?

I ყარაჩოსელი – რას დამწუხრებულხარ, ტატო? ხომ არაფერი შეგემთხვა?

ტატო (დამწუხრებით) – ეეჰ. იმღერეთ, ბიჭებო, იმღერეთ! იქნებ როგორმე თქვენს ჰანგებს ჩემი დარდი და მწუხარე გული თან გადავაყოლო.

I ყარაჩოსელი (მიუახლოვდება) – რა დაგემართა, ტატო, ცუდად ხომ არა ხარ?

ტატო (ტატო ყარაჩოსელს მხარზე ხელს დაადებს) – ცუდად ვარ, სწორედაც რომ ცუდად, ჩემო გიორგი, ცუდად.

I ყარაჩოსელი – რა დაგემართა? აქა ვართ ჩვენ! შენ ოღონდ ერთი გვითხარი და...

ტატო – სული დამიობლდა, გიორგი, სული! დავრჩი მარტო და ეული. სევდაშემოყრილმა თქვენ მოგაკითხეთ, რომ უკანასკნელად მოგისმინოთ. გამოასმწვიდობებლად მოვედი, მე აქ არავის აღარ ვჭირდები ზედმეტი ვარ ტფილისში, მივიღივარ და გემწვიდობებით.

I ყარაჩოსელი – სად? მერედა, საით მიდიხარ, ტატოს ვენაცვალე?

ტატო – ნახჭევანს მივიღივარ, ჩემო გიორგი, სამსახურად, ნახჭევანს!

II ყარაჩოსელი – ვააჰ! გაგონილა კაცო? შენისთანა კაცს ტფილისიდან ნახჭევანში როგორ უნდა უშვებდნენ.

I ყარაჩოსელი – მართალია! შენისთანა ადამიანები ჩვენს ქვეყანას დასაკარგი სადა ჰყავს! ამათ რომ ჭკუა ჰქონდეთ (ხელს თბილისის ხედისაკენ გაიშვერს),

თვალის ჩინივით უნდა გიფრთხილდებოდნენ და სულ ხელის გულზე უნდა გატარებდნენ. მაგათ შეიძლება ჰგონიათ, რომ ნიკოლოზ ბარათაშვილები ყოველ ორ დღეში ერთხელ იბადებიან. შევარცხვინე ყველას ნამუსი, რომ ერთი გამორჩეული და ღვთის ნიჭით ცხებული ადამიანი ვერ შეგვინახია. ჩვენს მაღალ და ბრწყინვალე საზოგადოებას მხოლოდ ერთი რამ აინტერესებს! დიდად მოელაქუცნონ რუსთა მეფეს, რათა საწყალობლად თანამდებობები და ჩინ-მედლები მიიღონ! ქვეყანა და ერი კი მაგ სულწაწმედლებმა, 30 ვერცხლად გაჰყიდეს.

ტატო – ჩემით მივდივარ, გიორგი, ჩემით. გამოსამშვიდობებლად მოვედი, თორემ მწუხარე სევდამ და ნაღველმა დამიღია წუთისოფელი. ვემშვიდობები ყველას და ყველაფერს, ვემშვიდობები ჩემს საყვარელ ადამიანებს, ვემშვიდობები ტფილისს!

I ყარაჩოხელი (ფიალას ღვინით მიაწვდის) – მიირთვი, ტატო, დარდი ჩაიცხრე. ეხლა ომარ ხაიმის ლექსებს ვამბობდით. ის ბრძენი კაცი! ღვინის სმაში გულისხმობდა, რომ „დარდს ნუ გადაყვებით და ეცადე ბედნიერად იცხოვრეო“, იმიტომ რომ სიცოცხლე ძალიან მოკლეა. კაცმა არ იცის, საბოლოოდ ვის რა ბედი გვეწევა.

ტატო – დაუკარით თქვენებურად! გამოსამშვიდობებისა იყოს (ისმის ისევ დუღუკის ხმა, ტატო მოსვამს ღვინოს, ფიალას დაუბრუნებს გიორგის და ნაღველიანად დაიწყებს ლექსის კითხვას).

„მერანი“

მირბის, მიმაფრენს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი,
უკან მომხსავის თვალბედითი შავი ყორანი!
გასწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავეს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

გაკვეთე ქარი, გააპე წყალი, გარდაიარე კლდენი და ღრენი,
გასწი, გაკურცხლე და შემიმოკლე მოუთმენელსა სავალნი დღენი!
ნუ შეეფარვი, ჩემო მფრინავო, ნუცა სიცხესა, ნუცა ავდარსა,
ნუ შემობრალე დაქანცულობით თავგანწირულსა შენსა მხედარსა!

რაა, მოვშორდე ჩემსა მამულსა, მოვაკლდე სწორთა და მეგობარსა,
ნულა ვიხილავე ჩემთა მშობელთა და ჩემსა სატრფოს, ტკბილმოუბარსა;
საც დამიღამდეს, იქ გამითენდეს, იქ იყოს ჩემი მიწა სამშობლო,
მხოლოდ ვარსკვლავთა, თანამავალთა, გამცნო გულისა მე საიდუმლო!

კენესა გულისა, ტრფობის ნაშთი, მიეცე ზღვის ღელვას,
და შენს მშვენიერს, აღტაცებულს, გიჟურსა ღტოლვას!
გასწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავეს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

ნუ დავიმარხო ჩემსა მამულში, ჩემთა წინაპართ საფლავებს შორის,
ნუ დამიტროს სატრფომ გულისა, ნულა დამეცეს ცრემლი მწუხარის;
შავი ყორანი გამითხრის საფლავს მდელითა შორის ტიალის მინდვრის,
და ქარისშხალი ძვალთა შთენილთა ზარით, ღრიალით, მიწას მამაყრის!

სატრფოს ცრემლის წილ მკვდარსა ოხერსა დამეცემიან ციურნი ცვარნი,
ჩემთა ნათესავთ გლოვისა ნაცვლად მივალალებენ სვავნი მყივარნი!
გასწი, გაფრინდი, ჩემო მერანო, გარდამატარე ბედის სამძღვარი,

თუ აქამომდე არ ემონა მას, არც აწ ემონოს შენი მხედარი!

დაე მოვკვდე მე უპატრონოდ მისგან, ოხერი!
ვერ შემაშინოს მისმა ბასრმა მოსისხლე მტერი!
გასწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავეს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

ცუდად ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირულის სულის კვეთება,
და გზა უვალი, შენგან თელილი, მერანო ჩემო, მაინც დარჩება;
და ჩემს შემდგომად მოძმესა ჩემსა სიძნელე გზისა გაუადვილდეს,
და შეუპოვრად მას ჰუნე თვისი შავის ბედის წინ გამოუქროლდეს!

მირბის, მიმაფრენს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი,
უკან მომხსავის თვალბედითი შავი ყორანი!
გასწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავეს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

ფარდა

(მსახიობს ლექსი „მერანი“ შეუძლია წაიკითხოს სრულად ან რომელიმე მონაკვეთი)

პიესაში გამოყენებულია:

- ომარ ხაიამი – აღ. ელერდაშვილის თარგმანი;
- არსენა მარაბდელი – მ. ჯავახიშვილი;
- ინტერნეტ გვერდი – „burusi“-ს მასალები;
- ინტერნეტ გვერდი – ucnauri.com-ის მასალები;
- ინტერნეტ გვერდი – wikipedia-ს – მასალები;